

Pregó DIADA DE SANT ANTONI Ciutadella de Menorca, 16 de gener de 2007

Il·lustríssim Sr. Alcalde de Ciutadella.

Regidores i Regidors.

Honorable Presidenta del Consell Insular de Menorca.

Autoritats.

Amigues i Amics.

Fa unes setmanes des d'aquest excel·lentíssim Ajuntament em van demanar que fés el pregó de la Diada del Poble de Menorca. El marc d'aquest Saló Gòtic m'imposa. Em proposen que parli de la Festa de Sant Anotni, de la Diada, des del meu punt de vista de la periodista que som, i de l'escriptora que somni.

El primer que pens és que fa més de vint anys que no som a Menorca en un dia tan assenyalat, que potser l'únic que tenc per contar són records rovellats. Sensacions antigues, i fotografies en blanc i negre que tal vegada ja han perdut el seu poder evocador.

Així és com som vinguda a Ciutadella, disposada a tornar a gaudir de la festa, i armada amb un grapadet de folis elaborats amb moltes ganes i sota el pes de la gran responsabilitat que aquest acte representa per a mi.

En tot cas, gràcies a l'Ajuntament per convidar-me, i gràcies per la seua presència aquest fosquet del mes de gener.

Gener a Ciutadella. Un fosquet vermell, com els que jo recordava. Aquests dies són els de les calmes de gener, els de les postes de sol vermelles a la badia petita i màgica, **“petit i magre port”**, va escriure Josep Pla. I són dies en que algú comenta, ineludiblement, com es nota que el capvespre s'allarga. I immediatament surt la dita popular: **“per sant Antoni una passa de dimoni”**. Aquests dies tenen uns colors que no s'obliden mai, i mai no es tornen sèpia com els de les fotografies que gelosament guardam dins una caixa de llauna. Com tampoc no s'oblida el verd esquixat de groc del fel i vinagre amb que es pinten les tanques a banda i banda de la carretera general.

Vaig acceptar l'envit de fer el pregó. Vaig meditar els temes sobre els quals podia parlar, i ja els puc avançar ara que aquesta crida no tindrà la càrrega jurídica de que la van dotar els il·lustres conferenciants que m'han precedit els darrers anys. Tampoc no podré aportar noves dades històriques sobre el fet de la conquesta, i com que som de lletres, en cap cas podré formular cap anàlisi obre l'evolució econòmica d'aquesta terra.

Bàsicament dedicaré els pròxims minuts a parlar de la Menorca que afronta els reptes de la globalització, de l'illa que veig des de la distància, a l'altra riba de la mar que ens separa més que ens uneix. Dic això, perquè a pesar que valencians i menorquins formam part d'una mateixa cultura, a pesar que parlam la mateixa llengua, el desconeixement que a Menorca es té del País Valencià i a l'enrevés, és d'una magnitud difícilment justificable. No existeix, em sembla, el **pont de mar blava** que ens brindava a travessar fa uns anys Lluís Llach.

Parlaré, si em permeten, de la Menorca petita, que amb prou feines fa 700 kilòmetres quadrats. De la Menorca lloada, cantada pels poetes. **“els qui hem nascut a la mar, tenim per pàtria una barca”**, diu Pere Xerxa. De la Menorca cobejada i maltractada. **“Insensibles al do inmerescut de ser illencs/ no hem sabut que érem rics d'un endèmic paisatge”** gemega Ponç Pons. De l'illa que veig i de l'illa que somnii, parlaré. De la que estim i enyor. De la Menorca que planc, i per la qual, massa vegades, plor.

Però com que el que celebrem és la Diada del Poble de Menorca, parlaré dels menorquins i les menorquines que viuen i treballen a aquesta terra. Dels ciutadans i les ciutadanes que lluiten per fer avançar la nostra societat, per posar-la en relació amb altres pobles.

De tots és sabut que la situació geogràfica de l'illa de Menorca l'ha feta objecte, al llarg de la història, dels desitjos més o menys obscurs dels pobles més diversos. Estratègicament situada en el Mediterrani occidental, aquesta era zona de pas per bona cosa d'expedicions marítimes, guerreres i comercials, i la convertia en fita necessària per al redòs dels navegants.

Així, idò, els ciutadans d'aquesta **“illa encantada perduda enmig de la mar”** que cantava el poeta fornerer Gumersind Riera, o la **“ balena monstruosa, encadenada/ o com vaixell de pedra”** que deia en Ruiz i Pablo, ens disposam a celebrar, com cada any, tot just quan al rebost de casa encara ens queda un cert ròssec d'amargos i cuscussó, la nostra Diada. La Diada de les institucions, però també, i per damunt de tot, La Diada, la festa, de les persones que escriuen, encara sense voler-ho, la petita història de cada dia.

El desset de gener, els menorquins commemoram, com tantes altres vegades, una batalla. Una derrota o una victòria, segons el punt de vista des d'on ho mirem. Ens situam a les acaballes del segle XIII, i revivim l'arribada del rei Alfons el Liberal amb la intenció **“d'alliberar”** - poseu-hi les cometes que vulgueu-, **d'alliberar, dic, la**

Menorca musulmana. La batalla, tot i que ha estat contada amb molts i bells detalls, és l'anècdota, però el que ens ha marcat, el que ens interessa, el que ens ha fet com som ara els menorquins, és el que va venir després de la conquesta. És a dir, la incorporació de l'illa primer al Regne de Mallorca, i més tard a la Corona catalano-aragonesa. Tal com escriu Miquel Àngel Casanovas Camps a la seua HISTÒRIA DE MENORCA, ***“la conquesta de Menorca, durant el gener de 1287 significà un viratge decisiu de la trajectòria històrica de l'illa. En tot cas, i això és essencial, comportà la desaparició de l'antic poble de Menorca, i el seu reemplaçament per immigrants amb una cultura i un mode de vida totalment diferent. Vist així, la conquesta tingué com a resultat l'anihilament de l'antic poble de Menorca.*** I continua Miquel Àngel Casanovas explicant com els menorquins anteriors a la conquesta van perdre les seues senyes d'identitat. Els resultats demogràfics van ser catastròfics, només comparables als de l'assalt dels turcs del 1558. La resta ja és coneguda i pràcticament ha convertit en frase feta aquella expressió del cronista Ramon Muntaner sobre la repoblació de l'illa amb ***“bona gent de catalans”***.

Això som nosaltres, els menorquins d'avui, productes d'aluvió, fruits de la història, de les repoblacions consecutives de la nostra terra. El governador anglès,

George Armstrong, escrivia l'any 1750 la seua "*Historia civil Y natural de la isla de Menorca*", que es veu que va tenir molt d'èxit i es va difondre per tot Europa i es venia com si fos una moderna guia per a viatgers. A la versió espanyola, impresa a Madrid l'any 1781 s'hi pot llegir: "**Los cartagineses, los romanos, los godos, los moros, los españoles, y franceses, la han poseído sucesivamente; y estas diferentes revoluciones han merecido la pintura de la historia**".

La repoblació que ara ens interessa és la que es va verificar després d'haver expulsat, d'haver-los venut com a esclaus, bona part dels menorquins que vivien a aquest tros de terra que consideraven seua. Eren musulmans, sí, però eren menorquins, com ho som nosaltres. I aquesta era la seua illa i els van fer fora. Ells també estimaven la seua terra, i també feien poesia, com la del raïs Said ibd Hakam: "**Deu ser un porter del Paradís, / hi diria: Entreu tots, gents de Menorca, / instal·leu-vos-hi al lloc més alt**".

I com que les cròniques diuen que el rei Alfons III va entrar a Ciutadella el dia de Sant Antoni Abad, i es veu que, segons la tradició cristiana, els sants també tenien costum d'aliar-se, Sant Antoni Abad i Sant Jordi es van fer dir *matamoros*. I així, a Ciutadella celebràvem Sant Antoni amb els Tres Tocs sobre la Tau a les portes de l'antiga murada, i

anàvem a les voltes de l'hospital a comprar dàtils i taronges per a recordar la frugalitat amb que viva el sant, que ho era per asceta. Aquí fèiem això, i a Alcoi, per exemple, el mes d'abril celebren el mateix fet de l'expulsió dels musulmans amb les festes de Moros i Cristians. Unes celebracions comuns a molts pobles del sud del País Valencià, però una denominació, aquesta, la de Moros i Cristians, que actualment no està ben vist ni escriure ni dir en públic, perquè, segons diuen, queda fora dels paràmetres del que s'entèn que és políticament correcte.

Avui en dia encara feim el mateix. Demà a migdia, aquí, a Ciutadella hi haurà missa i una processó que culminarà amb els Tres Tocs damunt la Tau de la Plaça de les Palmeres, i hi haurà el mercadet a l'hospital, però a més a més, hi hem afegit la festa institucional. Una festa que ha arrelat en els nostres costums, i que ja hem interioritzat, a pesar que no fa tant de temps que la podem celebrar. Només d'ençà de l'any 1982, quan el Consell Insular la va instituir com a Diada del Poble de Menorca. Així, aquells primers representants populars, els primers polítics sortits de les urnes i de la llibertat que treballaven per a consolidar el procés autonòmic, per a tornar als ciutadans el seu paper dins les institucions, van acordar de reprendre l'antiga decisió que els Magnífics Jurats van aprovar el 12 de gener de 1575 tot demanant que la festa fos celebrada **"amb tota**

aquella solemnitat que s'acostumava d'observar en semblant Diada". El capellà alemany Lindemann ja ho escrivia l'any 1786 a unes cròniques delicioses que va redactar sobre la seua estada a l'illa, i que ara podem llegir gràcies a l'impuls de l'Institut Menorquí d'Estudis i a la traducció de Maria Pons Pons: ***“així ocorregué que el dia disset de gener de 1287 Menorca fou alliberada dels moros i fou habitada, ultra per esclaus musulmans que havien restat a l'illa, per gent de Catalunya. Per això cada any se celebra aquest dia com una gran festivitat amb solemnes processons.”***

Celebram avui la Diada del Pobre Menorquí. Ens vestim de manera elegant i sortim al carrer. Celebram, en definitiva, unes senyes d'identitat que ens diferencien i que ens fan únics, però que al mateix temps ens permeten el diàleg amb altres pobles amb els quals compartim llengua i cultura. Celebram, per tant, una llengua, una cultura, un territori. Celebram que som. Que som poble.

La llengua és la catalana, i és, justament, una de les deixes, un efecte secundari, diríem ara, de la conquesta del rei Alfons III, que va manar repoblar l'illa, ja ho hem dit, de ***“bona gent de catalans”***. Persones que van venir aquí

perquè se'ls van oferir terres i beneficis, i que van dur els seus usos i costums. I, com no? la seua parla.

Al llarg dels anys, i com a organisme viu que és, la llengua que es parla a Menorca ha evolucionat de manera diferent de com ho ha fet a altres territoris com ara Catalunya o el País Valencià, o fins i tot a la resta d'illes germanes. Conjugam els verbs d'una manera o d'una altra. Accentuam, obrim o tancam vocals, o les fem neutres..... Però tots nosaltres, els habitants d'una riba i l'altra del Mediterrani deim les paraules essencials de la mateixa manera: *amor, pare, mare, fill, filla, estimar, dolor, plaer, riure, viure.....* són mots que representen el que ens és substancial per a reconèixer-nos com a persones, per a ser.

Som perquè ens pensam, perquè ens representam, perquè ens dèim. I ens pensam perquè tenim un llenguatge, tenim les paraules.

És per això que és completament estèril discutir l'origen i el nom d'aquesta llengua.

Ningú ja no posa en qüestió si la terra és redona, o si la sang circula dins el nostre cos a través d'un complex sistema de venes i artèries. Això ja ho han fet els científics, i ho han deixat tot ben demostrat.

I els científics, també han adoptat unes convencions, que són la gramàtica i l'ortografia. A partir d'aquí, no val la pena

encetar debats inútils que ens fan perdre les energies que hauríem de dedicar a allò realment important. Debats que, per cert, no ens són ni absents ni llunyans.

Permeteu-me que em torni a referir al País Valencià on visc i faig feina des de fa desset anys. Allà, a la terra que va veure néixer **Ausiàs March**, **Jaume Roig** o **Joanot Martorell**, no fa encara vint anys posaven bombes a Sueca, a la casa d'un escriptor com **Joan Fuster**. I no fa ni un any, els radicals, aquells que parlen de defensar la llengua valenciana però escridassen i insulten la gent en castellà, aquests violents, dic, van entrar a cara descoberta, a plena llum del dia, a una llibreria del centre de la ciutat de València i van intentar una destrossa pel sol fet de vendre llibres en català.

Durant la transició, al País Valencià, la definició de senyes d'identitat com la llengua o la senyera van esmerçar molt de temps, van obrir massa ferides que es van tancar tard i malament, i que de tant en tant revifen en flamarades de pus malaltís.

Aquí, a Menorca, semblava que les coses estaven clares, però les polèmiques estèrils sobre toponímia han resorgit. Així és com, fa molt poc temps que els articles incendiàries, ofensius i quasi sempre sense cap base científica, han omplert pàgines senceres dels mitjans de comunicació locals. Això, aquest tipus de comportaments

esperonats per no sé quins interessos espuris, fan més mal que bé al que ara, avui, aquí, celebrem: les nostres senyes d'identitat, una de les quals és la llengua.

Actualment, si em permeteu, la situació del català a la nostra terra és com descriu Ponç Pons en només dos versos, que per això serveixen els poetes, per a resumir i comprimir i expressar el que la resta dels mortals som incapaços de dir amb moltes més paraules, a vegades buides. Així, Ponç parla del català com “**Una llengua que calciguen /pel carrer els seus propis fills**”. “**Fills de Llull**”, diu que som, el poeta.

I com a fills agraïts ens hem de comportar amb la nostra llengua. L'hem de parlar. L'hem de conservar. L'hem d'estudiar. L'hem de posar al mateix nivell d'altres llengües que es parlen a Espanya o al món. Això és molta feina. Ho sé, però també és voluntat.

Seria bo que entre tots aconseguíssim que els menorquins que no ho són per naixement, sinó per voluntat, perquè han elegit la nostra terra per a viure i construir el seu futur, l'estimin i la utilitzin com ho feim nosaltres.

La llengua, ja ho he dit, és un organisme viu, i com a tal necessita fer exercici per a mantenir-se en forma. La nostra llengua, la que ens van imposar (regalar) a partir de la conquesta que avui celebrem, és un patrimoni massa important que hem rebut dels nostres avantpassats, i que

no ens podem permetre de malbaratar. La llengua, com una joia de família, l'hem de llegar als nostres fills en condicions de ser parlada, en condicions de ser utilitzada, en condicions de ser viscuda amb normalitat.

És innegable que els mitjans de comunicació, públics i privats, tenen, cada vegada un paper més important en aquest sentit. Els mitjans que entenem com a tradicionals, però també els més nous. Les noves tecnologies que en pocs anys han capgirat la manera de comunicar-nos els ciutadans entre nosaltres, i entre els ciutadans i les institucions. Posant la paraula Menorca a un cercador d'internet surten catorze milions de documents en tots els idiomes del món. L'Aldea Global ja és aquí. Han desaparegut les fronteres.

A mitjans dels anys vuitanta, quan estudiava a Barcelona, havia d'anar a determinats quioscos del centre de la ciutat si volia llegir el diari Menorca. Ara, cada matí, tot i que no el pengem sencer, a les nou en punt el tenc a casa a través de la pantalla. I l'Última hora. I em conect a ***Illencs.com*** i a ***menorcaweb.net*** per llegir les opinions dels meus conciutadans que participen d'aquesta aldea global i escriuen blogs o diaris personals, on llancen les seues opinions que contribueixen a compondre aquest trencaclosques polièdric que és la nostra societat. I si no puc venir per Sant Joan em connect a ***santjoanweb*** i em

descarrec el toc del tambor i es fabiol al telèfon mòbil, i algun amic m'envia un video des caragol des born amb un **mms**.

És justament en aquest món globalitzat que estem assistint a la minorització progressiva però eficaç del català. A l'ecosistema comunicatiu de les illes Balears, a Menorca, la presència de la nostra llengua als mitjans de referència que he esmentat encara és molt minça. Quasi residual.

Permeteu-me aquí que em remeti uns instants a una experiència personal. Entre els anys 1985 i 1989 vaig fer feina de manera intermitent a Ràdio Popular de Menorca, l'actual COPE. En aquella època, la majoria de programes, tal vegada el noranta per cent, es feien en castellà. En castellà des de l'esglèsia del Socors, al centre històric de Ciutadella, i realitzats per persones nascudes a Menorca. Hi havia excepcions:... els programes especials dedicats a les festes dels diferents pobles,.... el programa Verde Campo,..... i les enèssimes reposicions de les rondalles de'n Mateu Cuní, guardades en cinta oberta dins caixes polsegoses als baixos de l'esglèsia. ....Ah, i les recomanacions literàries que feia en Josep Portella. Anys enrere hi havia hagut, em sembla, algunes honroses excepcions,.... VEUS JOVES, d'emissió setmanal, ...o el mític ONDA DOS, un musical diari que a molts, a l'hora del

café, ens va fer obrir els ulls i les orelles a músiques menys comercials que les que es programaven durant la resta del dia. Alguns dels responsables de “*s’emissora*” que era com la coneixíem tots, no van entendre mai que des del primer dia jo volgués fer els programes en català, presentar música, és el que feia, en la meua llengua.

Tancat el parèntesi, vull recordar que tal dia com avui de l’any 2001, des d’aquesta mateixa tribuna, Miquel Angel Limón es referia al paper de la premsa escrita que es publica a aquesta illa. I parlava concretament d’una capçalera on fent el compte setmanal s’editaven més pàgines en anglès que en català. Han passat els anys, i les coses no han canviat gaire.

A pesar dels respectables i necessaris intents de posar al carrer algun setmanari que aposta pel català, i que treballa de manera modesta però digna per fer-se un forat entre les preferències dels lectors, tot continua igual. A la xarxa, ja ho he dit, també hi ha esforços valents per a introduir la nostra llengua com a eina per a navegar, i sobretot, per a expressar-se. Però això no és suficient. La gran marea globalitzadora d’internet demana accions més profundes i decidides a l’hora d’associar el nom de Menorca al català que s’hi parla.

Em referiré finalment, si em permeten, al gran mitjà de comunicació públic de que ens hem dotat fa un parell d'anys els ciutadans de les Illes Balears. Es tracta d'aquell organisme que esmerça una gran porció del pastís pressupostari d'aquestes illes: la Ràdiotelevisió Autònoma. Amb tota modèstia he de dir que, des del meu punt de vista, IB3, no fa l'esforç que seria desitjable per a millorar els estàndars de qualitat del que s'escolta a les seues emissions, tant a la ràdio com a la televisió. És realment difícil veure una pel·lícula o una serie doblada al català a la nostra televisió. Igualment, massa vegades, la programació d'aquest ens públic s'ha vist ocupada per espais conduïts per persones que l'única relació que tenen amb la llengua i la cultura d'aquestes illes, és la possessió d'una casa d'estiueig al nostre territori.

El més penós de tot això és que el model de televisió pública, un dels més joves de l'estat espanyol, que s'ha adoptat aquí no ha servit per a corregir vicis apresos en carn d'altri. Ans al contrari, s'ha optat per copiar patrons com ara el valencià. Allà, les emissions en català s'han relegat als serveis informatius i a la programació del segon canal, amb uns índex d'audiència i de penetració certament minoritaris.

I encara un afegitó. Mentre elaborava aquest text m'he trobat amb un nou estudi on es constata la degradació del

català al nostre territori. El professor de la Universitat de les Illes Balears, Bartomeu Colom, constata, per exemple, que no es compleix la llei de normalització lingüística de 1986, on es diu que la llengua usual en els mitjans de comunicació públics ha de ser el català.

(Arribats a aquest punt, em permetreu que sigui pessimista). Estem parlant de la Diada del poble menorquí com a festa institucional. Les institucions, les administracions són les que han de vetllar per arribar a aquests mínims de manteniment de la llengua que es parla a aquesta terra. I no ho fan. No sé si per deixadesa, per comoditat, o per submissió a altres organismes supraautonòmics.

“els que hem nascut a la mar tenim per pàtria una barca” Torn als versos de Pere Xerxa. Hi torn per a referir-me ara al diàleg necessari entre l’home i el territori.

Si parlàvem de la llengua com a senya d’identitat, una altra de les característiques que ens marca com a menorquins, que ens fa diferents als ciutadans d’altres illes, d’altres territoris, és, em sembla, aquesta passió per la nostra terra. Menorca és el microcosmos més més pintat,

més contat i més cantat. És la terra més historiada i la més investigada. Torn a Miquel Angel Casanovas quan reflexiona sobre la seua feina, la d'historiador, i evoca Francesc Hernández Sanz que, diu en Miquel Angel: ***“escrigué en més d’una ocasió que potser no hi ha cap altra terra espanyola tan estudiada com la nostra illa. Des de l’antiguitat clàssica fins als nostres dies, Menorca ha despertat l’atenció dels estudiosos i erudits, i ha generat una gran quantitat d’obres generals i monogràfiques que per elles mateixes, conformen un capítol importantíssim de la nostra cultura.”***

Els menorquins, a més, quan ens relacionam amb ciutadans d’altres territoris, quan rebem visites a casa, bravejam. No podem evitar tenir les millors platges, les millors festes, els millors paisatges, la millor gastronomia.... Com la nostra tramuntana no hi ha cap altre vent al món, tenim el millor nivell de vida.... Aquest orgull ben entés és, sens dubte, bona part del motor que ha fet prosperar l’illa i els illencs durant els darrers anys. Aquesta illa, aquest tros de terra que és tan petit que pràcticament no surt als mapes del temps, és un altre dels patrimonis que hem heretat. La pedra. La fesomia feréstega. Les platges meravelloses d’arena blanca i aigua turquesa del sud. La costa acinglada

del nord. El governador Armstrong escrivia corprès: ***“Al poner los ojos sobre las costas de esta isla, no se pueden ver sin admirar quanto han influido los vientos en su forma exterior, Los del Norte, que son los que se sienten frecuentemente, reynan con una violencia terrible: las costas que están expuestas a su furor, se ven llenas de puntas, y presentan un numero prodigioso de cortaduras, que forman pequeñas bahías; lo que no sucede con las que solo son batidas por los vientos del mediodía; estas son infinitamente mas iguales y regulares, y en todo manifiestan señales de una posición más dulce, y templada, y que sienten la influencias de un ayre más saludable”***

I als menorquins que vivim fora de l'illa, tot això encara ens sembla més exagerat. Durant tot l'any feim mentalment el nostre viatge a Ítaca. Ens agrada gaudir i allargar la travessia com deia Kavafis, la tenim sempre al cap, la idea d'Ítaca-Menorca. Pensam la nostra illa segons el que ens dicten els records o les imatges que ens hem endut de la darrera visita. I queim en els tòpics, i ens agrada. I la idealitzam i això també ens agrada.

I pensam en com gaudim de la sensació de la saladura que ens queda a la pell després d'haver fet una calada

llarga, i oblidam la picada del borp que ens va encetar la pell de la cama.

I veim l'entrada del Caixer Senyor al caragol des born i oblidam que enguany no hi havia qui s'atraqués als cavalls perquè hi havia massa gent.

I tenim al cap l'arena blanca de Macarella, però oblidam que un dia no hi vam poder arribar perquè l'aparcament estava ple.

Aquesta és la Ítaca-Menorca que somniam els que vivim fora de l'illa, però quan hi arribam, a vegades ens passa el que ja preveia el poeta, el que li va passar a Ulises i a tots aquells que es pensen en la idea de viatge com a mitjà per aconseguir un bé preuat. A vegades, dic, quan aterram a Maó, la trobam pobra, més lletja del que nosaltres l'havíem dibuixada. I de segur, el que ens ha passat no és que Ítaca sigui pobra, sinó que no havíem viscut amb joia la travessia, el viatge. El viatge mental, la recreació que feim des de fora dels colors, de les olors i dels paisatges.

El que ens passa a vegades és que despertam sobtadament del somni i la destrossa és allà on l'havíem vista en l'entrellum. No ho havíem imaginat. El mal hi era.

No tenim res més per llegar als nostres fills que tot aquest tresor que ens fa somniar, que ens fa bravejar i que

hem rebut dels nostres pares, dels nostres avis, de manera gratuïta. No tenim res més que la terra. Només dins la terra s'hi poden clavar les arrels. No dins el ciment ni dins l'asfalt.

L'hem de saber administrar, el territori. La declaració, el mes d'octubre de 1993, per part de la Unesco, de Menorca com a Reserva de la Biosfera és una fita per al conservacionisme. És un premi a tots aquells col·lectius que des de l'adveniment de la democràcia han lluitat damunt aquesta terra per evitar l'especulació salvatge del territori. Record, alguna manifestació amb molta presència de ciutadans a favor de la conservació d'espais naturals com ara les platges del Sud de Ciutadella, o l'Albufera des Grau, que, a les darreries del franquisme va estar en gran perill de ser urbanitzada. Record, dic, moviments i mobilitzacions de persones animades per la recent desaparició del franquisme, per l'arribada de la democràcia que a poc anava prenent forma. Record cançons que es van fer himnes com aquells ***Secrets de la terra***, d'Antoni Taltavull, que la veu mineral de Mariangels Gornés ens repetia amb geni: ***“Cala Turqueta, petita, a tu qui et poarà/ Cala turqueta polida, la teua dolça pau?”***

Amb feines i treballs, l'any 1993 se'ns va donar el premi esperat, l'etiqueta que ens ha fet, una vegada més,

somriure, bravejar i traure pit. Una etiqueta que ha servit per a posar en valor aquesta illa a l'hora de "vendre-la", entre cometes, internacionalment. Reserva de la Biosfera. Unesco, són paraules redones, plenes, que sonen molt bé.

Però han passat molts anys i moltes coses d'ençà de l'any 1993. Tenc por que aquesta etiqueta no s'hagi convertit en un parany. Parlam i parlam de protegir el territori mentre continuam construint-hi sense gaire caletre. L'etiqueta de la Unesco està molt bé, és un paquet molt ben embolicat amb paper de regal i un floc de seda amb purpurina, però què hi ha dedins?

No serveix de res que l'Albufera del Grau estigui protegida si a tot el seu voltant el territori pateix una depredació tan potent que la fa inviable perquè els aqüífers que l'alimenten s'assequen. Tampoc no ens valdrà de res tenir protegida tota la costa del sud, les platges de Macarella, Cala'n Turqueta, es Talaier, Trebalúger, Mitjana i totes les altres si no hi podem anar a nedar perquè hi va tanta gent que a mitjan matí n'han de tancar els accessos.

Últimament ha fet fortuna no només aquí sino a tot el món, l'expressió **desenvolupament sostenible**. S'ha abusat tant d'aquest sintagma que em sembla que ha perdut tot el valor. No signifiquen res aquestes dues paraules pronunciades de manera correlativa.

Desenvolupament sostenible. És més, em sembla que són incompatibles.

Permeteu-me que des d'aquí, i amb tota modèstia, faci una crida, desesperada, tal vegada, a les institucions, als ciutadans, als centres de decisió econòmica d'aquesta illa. Hem de frenar el desenvolupament, perquè ja no és sostenible.

Hi ha d'haver altres fòrmules de progressar. No pot ser que només depredant el territori, omplint-lo de ciment, la nostra societat pugui avançar. Si només fos així, si no hi hagués altra manera de fer riquesa que urbanitzant, expressaria una pobresa humana i intel·lectual que els menorquins no tenim. Som massa llestos nosaltres per a matar la gallina dels ous d'or!

Trobar noves sortides a l'economia que no només es basin en l'especulació del territori, en l'urbanització, en l'oferta de noves places hoteleres, en camps de golf insostenibles, en l'aixamplament de carreteres, en l'ampliació de ports i aeroports....., és feina de tots. És feina dels polítics i de les institucions, però també és feina, és dret i deure, dels ciutadans que els hem d'exigir responsabilitat en aquest aspecte.

Em permetran que des d'aquesta tribuna, des de la sala gran de la casa de tots que és aquest ajuntament faci referència a l'actualitat. Com que en realitat, el que som és periodista, no puc evitar anar acabant aquest Pregó de la Diada, aquesta Crida a celebrar la nostra festa, el nostre adveniment com a poble, aferrada al dia a dia.

D'aquí a quatre mesos hi ha eleccions municipals i autonòmiques. Els partits polítics representats per vostès, Sr. Alcalde, regidors i regidores, tenen la maquinària a punt per començar a enviar-nos missatges a nosaltres, els ciutadans. Ara ens necessiten, ara, cada un de nosaltres es converteix en un vot. No pot ser que l'urbanisme s'hagi convertit secularment en batalla electoral. Des de l'arribada de la democràcia a aquesta terra s'han denunciat irregularitats. Tingués qui tingué la vara, manés qui manés, sempre s'han destapat accions més o menys punibles. L'urbanisme és una font de finançament dels ajuntaments, però també és una arma llancívola d'uns contra altres. Un instrument per a laminar el contrari mentre, això sí, es continua parlant de desenvolupament sostenible, i forrant de rajoles i piscines les nostres costes i els nostres camps.

No potser, senyors polítics, senyors representants del poble, que quan es detecten irregularitats, la reacció sigui matar el missatger, acusar l'oponent d'haver-la feta més

grossa. La credibilitat és un do que vostès no haurien de voler perdre. La credibilitat va més enllà de les sigles del partit, sigui el que sigui, que representen.

Els ciutadans esperam alguna cosa més dels polítics. Esperam, per exemple, una mirada llarga, més enllà de les petites batallates partidistes. Esperam generositat. Esperam una bona gestió que tengui en compte allò tan manipulats ja de "*l'interés general*". *És el moment de deixar de banda la política petita, i evidentment, aquella que només té com a objectiu l'enriquiment personal o d'un grup reduït de persones.* Els ciutadans ens cansam molt de les seues baralles. Ens cansam fins el punt que molts opten per girar-los l'esquena el dia de les urnes. Els índex de participació baixen de convocatòria en convocatòria.

I encara hi ha una conseqüència pitjor, d'un abast incalculable. Aquest descrèdit fa que, a redòs d'aquesta política petita i miop nesquin grupuscles, quasi sempre d'extrema dreta, que encara són marginals, però que van guanyant terreny, i que volen rebentar el sistema des de dins. A l'estat espanyol encara no ens n'hem adonat massa de la seua presència, però a l'Europa més civilitzada, la més nòrdica, la més europea, si ens permeten, comencen a amenaçar el funcionament democràtic de les institucions.

No vull ser pessimista. Els debats estèrils ens porten a la malenconia, i no és això el que volem els ciutadans. Els ciutadans del segle XXI que hem tingut accés a la formació i a l'educació, i que, per damunt de tot volem estar informats. La informació lliure i veraç és un dret i és un deure. I és una eina necessària per a enfrontar-nos a tota mena d'agressions. També les comeses contra el medi ambient, contra els recursos naturals.

Senyores, senyors, ja acab. Celebrem avui la Diada del Poble de Menorca, celebrem Sant Antoni, miram enrere, repassam la història, ens dibuixam com a societat. Així idò, em sembla una bona idea dedicar uns minuts a la reflexió. A pensar-nos a nosaltres mateixos com a col·lectiu.

Una societat moderna, una societat cohesionada i amb les idees clares sempre serà més capaç i eficient a l'hora fer front als nous reptes. La cultura, la formació, els serveis públics, la protecció social i sanitària per als més desvalguts, un sistema educatiu potent per als nostres joves,..... tot això és una inversió de futur que donarà bons rèdits.

Els governs no han de tenir por que els ciutadans siguem lliures i sabuts.

Actualment hi ha molts interrogants oberts. Al món hi ha conflictes oberts que ni els governs ni les institucions

internacionals semblen disposats o capacitats per a solucionar. Atemptats bestials com els succeïts a Nova York, Londres o Madrid, però també a Bali o Casablanca, han provocat un retall de les llibertats individuals inimaginables fa només deu anys.

Les dimensions del món han canviat. És allò que dèiem de la globalització, i un conflicte a l'Iraq pot fer víctimes a Madrid. I una bomba a Barajas fa víctimes equatorianes. I un conflicte entre Rússia i Bielorússia fa que es tanqui l'aixeta del petroli a mig Europa.

Lluny d'atenallar-nos, aquests interrogants ens han de fer reaccionar. No sabem com acabarà influint a la nostra illa, tan fràgil i petita, o en les nostres platges el canvi climàtic que sembla que ha començat un procés irreversible.

Hem de sebre conviure amb l'altre, amb el diferent. La diversitat cultural no pot ser un tabú dins una societat com la nostra. Sabent d'on venim, recordant qui vivia damunt aquesta terra abans de l'arribada d'Alfons III, ens serà molt més senzill a tots bastir una convivència pacífica.

Aquí és on tots, polítics i ciutadans, ens hem d'arromengar per a decidir el nostre futur. Per a veure quina Menorca volem per als nostres fills. Posar peu a paret i empènyer tots cap a una mateixa direcció.

Acab amb una declaració d'amor, i empraré uns versos d'Antoni Taltavull, a qui he citat més amunt: ***“Menorca/ et dec la paraula, et dec l'amor,/ i una senzilla amplària del cor”***

Gràcies a tots, Gloriós Sant Antoni!

Esperança Camps, gener de 2007